

Beleidsdocument Veilige Gemeente wijkgemeente Ichthus

Versie 1.0 vastgesteld door de kerkenraad in december 2023, ingangsdatum 1 januari 2024

Inleiding

De Protestantse Kerk in Nederland (hierna ook: PKN) heeft zich de afgelopen jaren bezonnen hoe de kerk en de plaatselijke gemeenten een veilige kerk kunnen zijn. De wijkkerkenraad van de Ichthus-gemeente (hierna ook: Ichthus) te Maarssen sluit zich aan bij het landelijk beleid van de PKN.

Een oproep om lokaal tot beleid te komen, is vanuit de synode gedaan en als volgt verwoord¹:

Heeft uw gemeente al nagedacht over een aanpak voor veilig gemeente-zijn? Veilige plaats voor iedereen, het lijkt zo vanzelfsprekend. In een gemeente van de Protestantse Kerk voel je je veilig. Leden behandelen elkaar met respect. Mensen met speciale taken en opdrachten maken geen gebruik van hun machtspositie ten koste van anderen. Kinderen en jongeren kunnen ongestoord meedoen. Helaas gaat dat niet altijd en overal op. Ongewenste intimiteiten en situaties van misbruik komen helaas ook in de Protestantse Kerk voor.

In het modeldocument van de PKN voor het opzetten van een beleid 'veilige gemeente'², worden handvatten geboden voor het opzetten van beleid. Daarbij wordt specifiek benadrukt het belang van (1) bewustwording, (2) preventie, (3) interventie, (4) nazorg, (5) communicatie en (6) vasthouden van beleid.

De erkenning dat ook binnen Ichthus sprake kan zijn van grensoverschrijdend gedrag én het bewustzijn en uitspreken dat alle gemeenteleden recht hebben op een veilige gemeente, het vasthouden van aandacht van het onderwerp en erop toezien dat in kerkelijke activiteiten aandacht voor bewustwording van belang is, zijn belangrijke pijlers van **bewustwording** en dragen naast andere genoemde maatregelen bij aan **preventie**. De kerkenraad wil met vaststelling van dit beleid en instelling van vertrouwenspersonen, het belang van bewustwording én preventie onderstrepen (1 en 2), concrete handvatten bieden voor situaties (3) en (4) gekoppeld aan standaarden van de PKN én concreet invulling geven aan communicatie en agendering van het thema (5 en 6).

Dit beleidsdocument beschrijft:

- Het kader voor Ichthus als veilige gemeente, gebaseerd op de uitgangspunten van het beleid van de PKN;
- De concrete invulling door middel van algemene omgangsregels, richtlijnen voor ambtsdragers/contactpersonen en jeugdwerkers, suggesties voor communicatie en het regulier agenderen van het onderwerp Veilige Kerk.

Verder bevat het document verwijzingen naar diverse regels en protocollen, zoals het protocol om misbruik te melden en hoe daar vervolgens mee om te gaan.

Onderdeel van het beleid is het aanstellen van vertrouwenspersonen door de (wijk)kerkenraad van de Ichthus-gemeente.

De kerkenraad is verantwoordelijk voor dit beleidsdocument, de evaluatie, actualisatie en/of wijziging ervan. De kerkenraad zal zich hierbij laten adviseren door de vertrouwenspersonen.

¹ <https://protestantsekerk.nl/thema/veilige-gemeente/>

² <https://protestantsekerk.nl/download26619/Website,%20plaatselijk%20beleid%20Veilige%20Gemeente.pdf>

Instellen en aanstelling van vertrouwenspersonen

De kerkenraad heeft dit (preventie)beleid in het kader van 'veilige gemeente' opgesteld. Tot dit beleid behoort het aanstellen van vertrouwenspersonen. De kerkenraad stelt in beginsel twee vertrouwenspersonen aan.

De taken³ van de vertrouwenspersoon richten zich op volgende aspecten.

Voorlichting en preventie:

- zichtbaar zijn in de gemeente en voor taak-en ambtsdragers;
- aanjager zijn van het gesprek over 'veilige gemeente' op verschillende niveaus van het kerkenwerk;

Signaleren:

- alert zijn op en goed luisteren naar signalen uit de gemeente van mogelijk misbruik/grensoverschrijdend gedrag;
- eerste aanspreekpunt en luisterende steun voor mensen uit de gemeente die in vertrouwen iets kwijt willen over wat nu speelt of in het verleden⁴ heeft afgespeeld aan grensoverschrijdend gedrag;
- meedenken met de melder over eventuele aangiftes of klachtenprocedures en de melder daarin begeleiden;
- op verzoek en met instemming van de melder deze in bijzondere omstandigheden vertegenwoordigen;
- melders en anderen adviseren over mogelijke vervolgtrajecten;
- handelen volgens de protocollen en advies vragen bij het Meldpunt SMPR;
- zo nodig wijzen op pastorale, psychologische, maatschappelijke (Veilig Thuis, Slachtofferhulp, Bureau Jeugdzorg, plaatselijk maatschappelijk werk) kerkelijke (kerkelijk meldpunt SMPR) of juridische hulp.

De kerkenraad stelt de vertrouwensperso(o)n(en) in staat om hun taak en werkzaamheden binnen de Ichthus-gemeente op een zorgvuldige wijze te vervullen. Daarbij worden de vertrouwensperso(o)n(en) vanuit de kerkenraad ondersteund, worden zij in staat gesteld relevante opleiding(en) en training(en) te volgen waarvan de kosten op declaratiebasis worden vergoed en committeert de kerkenraad zich in algemene zin aan het beleid van de PKN. Het moderamen van de (wijk)kerkenraad kiest uit haar midden een vast contactpersoon voor de vertrouwensperso(o)n(en).

Bij de aanstelling van de vertrouwenspersonen verklaart de vertrouwenspersoon geheim te houden alle zaken die haar/hem in de uitoefening van de taak ter kennis komen en een vertrouwelijk karakter dragen. De vertrouwenspersoon heeft een geheimhoudingsplicht overeenkomstig de kerkorde (ord. 4-2), met inachtneming van de wettelijke kaders van de Nederlandse overheid. Vertrouwenspersonen opereren zonder last of ruggespraak⁵, maar wel in goed overleg met elkaar. Vertrouwenspersonen bepalen – met inachtneming van dit beleidsdocument en het beleid van de PKN – hoe zij hun werkzaamheden als vertrouwenspersoon invullen. Het is aan de vertrouwenspersoon zelf om te beoordelen of en hoe er wel/niet wordt gehandeld op basis van een melding en/of signaal.

³ Deze taken zijn ontleend c.q. gebaseerd op de model taakomschrijving zoals vastgesteld door de PKN, versie najaar 2022. Deze versie is te vinden op: <https://live.protestantsekerk.nl/download26250/Model%20gemeentevertrouwenspersonen.pdf>

⁴ Met vaststelling van dit beleid en instelling en aanstelling van vertrouwenspersonen wordt dit beleid inzake 'veilige gemeente' effectief. Dat laat onverlet dat vertrouwenspersonen mogelijk op de hoogte kunnen geraken omtrent zaken uit het verleden. De kerkenraad ziet daarin in algemene zin géén beletsel. Het is aan de vertrouwensperso(o)n(en) om in voorkomend geval binnen de kaders van hun verantwoordelijkheid en dit beleidsdocument wel/niet te handelen.

⁵ Vertrouwenspersonen opereren onafhankelijk en niet op basis van een opdracht en/of instructie van de kerkenraad, maar zelfstandig. De kerkenraad heeft beleidsverantwoordelijkheid.

Omgangs- en gedragsregels

Voor predikanten en kerkelijk werkers heeft de PKN in november 2011 al een beroepscode en gedragsregels vastgesteld. Ook heeft de PKN een “Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met (seksueel) misbruik in pastorale – en gezags-relaties” opgesteld⁶. Dit protocol biedt een leidraad in gevallen waarin er sprake is van mogelijk misbruik in het pastoraat.

Voor overige ambts- en taakdragers, jeugdwerkers en vrijwilligers bestaat geen landelijk protocol of een gedragscode. De wijkkerkenraad van de Ichthus-gemeente te Maarssen heeft zich in samenspraak met de te benoemen vertrouwenspersonen bezonnen op het thema veilige gemeente en wenst dit beleidsdocument met algemene omgangsregels en richtlijnen voor ambtsdragers, contactpersonen en mensen actief in het jeugdwerk vast te stellen. Dit beleidsdocument is een richtsnoer, de omgangsregels en de richtlijnen zijn bedoeld voor bewustwording en om een handvat te bieden voor de juiste manier van reageren. De basis voor het beleid, de omgangsregels en de richtlijnen is de wens om een veilige gemeente te zijn, waarin naar het voorbeeld van onze Heere Jezus Christus naar de ander wordt omgezien en waarbinnen we integer opereren en elkaar met respect behandelen.

a) Algemene omgangsregels

1. Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij/zij is en discrimineer niet. Iedereen telt mee binnen de kerkelijke gemeente.
2. Ik houd rekening met de grenzen die de ander aangeeft.
3. Ik val de ander niet lastig.
4. Ik berokken de ander geen schade.
5. Ik maak op geen enkele wijze misbruik van mijn (machts)positie.
6. Ik maak geen gemene grappen of opmerkingen over anderen.
7. Ik negeer de ander niet.
8. Ik doe niet mee aan pesten, uitlachen of roddelen.
9. Ik gebruik geen geweld, en ik bedreig de ander niet.
10. Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet tegen zijn of haar wil aan.
11. Ik geef de ander geen seksueel getinte aandacht.
12. Ik stel geen ongepaste vragen en maak geen ongewenste opmerkingen over iemands persoonlijk leven of uiterlijk.
13. Ik maak bewust gebruik van internet, e-mail en andere communicatiemiddelen. In het gebruik hiervan zorg ik ervoor dat de privacy van anderen wordt gewaarborgd.

b) Richtlijnen voor ambtsdragers en contactpersonen

Naast de verantwoordelijkheid die voortvloeit uit het ambt of de functie, waaronder een verplichting tot geheimhouding voor ambtsdragers en contactpersonen en de algemene omgangsregels zijn er specifieke richtlijnen voor ambtsdragers en contactpersonen, aangezien persoonlijk contact (regelmatig in de vorm van huisbezoek of ander 1-op-1 contact) tot de specifieke taak behoort.

1. De ambtsdrager/contactpersoon kent de grenzen van zijn pastorale en diaconale handelen en onthoudt zich van handelingen en uitspraken die buiten de eigen opdracht liggen. Indien nodig weet hij/zij gemeenteleden tijdig door te verwijzen, bijvoorbeeld naar mede-ambtsdragers, de predikant (of kerkelijk werker) of professionele hulp.
2. De ambtsdrager/contactpersoon eerbiedigt in pastorale en diaconale contacten de persoonlijke (zowel fysieke als geestelijke) integriteit van zijn gesprekspartner.

⁶ <https://www.protestantsekerk.nl/download8165/herziene%20versie%20klachtenprotocol%20maart%202019.pdf>

3. De ambtsdrager/contactpersoon respecteert de door de gesprekspartner aangegeven grens in de pastorale of diaconale zorg.
4. De ambtsdrager/contactpersoon onthoudt zich in een contact uit hoofde van zijn ambt/functie van elke seksuele toenaderingspoging of seksueel getinte toespeling, en ziet af van gedragingen die als zodanig kunnen worden uitgelegd,
5. De ambtsdrager/contactpersoon gaat niet in op seksuele toenaderingspogingen van zijn gesprekspartner. In een dergelijke situatie maakt de ambtsdrager/contactpersoon melding hiervan bij (een lid van) het moderamen van de wijkkerkenraad en/of de door de kerkenraad aangewezen de vertrouwensperso(o)nen) en wordt besproken hoe om te gaan met deze situatie.

Niet alles kan in regels worden gevat; vóór alles is dan ook wijsheid en tact nodig. De ambtsdrager/contactpersoon dient zich bewust te zijn van mogelijke valkuilen bij het uitoefenen van zijn/haar ambt/functie. Zo nodig raadpleegt hij/zij de vertrouwensperso(o)n(en) voor advies, zij het altijd met inachtneming van de geheimhoudingsplicht

c) Richtlijnen voor mensen werkzaam in het jeugdwerk

De volgende richtlijnen zijn van toepassing op mensen actief in het jeugdwerk (jeugdwerker).

1. De jeugdwerker zorgt voor een omgeving en een sfeer waarbinnen het kind/de jongere zich veilig en gerespecteerd voelt.
2. De jeugdwerker onthoudt zich ervan het kind/de jongere te bejegenen op een wijze die het kind/de jongere in zijn/haar lichamelijke en geestelijke integriteit aantast.
3. De jeugdwerker dringt niet verder door in het privéleven van het kind/de jongere dan functioneel noodzakelijk is.
4. De jeugdwerker onthoudt zich van elke vorm van seksuele benadering en/of misbruik ten opzichte van het kind/de jongere. Alle seksuele handelingen, contacten en relaties tussen jeugdwerker en het kind/de jongere zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel grensoverschrijdend gedrag.
5. De jeugdwerker mag het kind/de jongere niet op zodanige wijze aanraken, dat deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren zal worden.
6. De jeugdwerker zal tijdens kampen, uitjes en dergelijke zeer terughoudend omgaan met het kind/de jongere en de ruimtes waarin zij zich bevinden, zoals de slaap- of kleedkamer.
7. De jeugdwerker heeft de plicht het kind/de jongere naar vermogen te beschermen tegen ongelijkwaardige behandeling en seksueel misbruik door anderen, en zal er actief op toezien dat de richtlijnen door iedereen die bij het kind/de jongere is betrokken, wordt nageleefd.
8. De jeugdwerker streeft ernaar te werken volgens het vier-ogenprincipe: Binnen een open aanspreekcultuur weet de jeugdwerker dat een collega meekijkt en/of luistert en dat je elkaar kunt/moet aanspreken en bevragen op bepaalde gedragingen. In de praktijk zal het niet altijd mogelijk blijken in alle situaties met twee jeugdwerkers te zijn. Desondanks ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de jeugdwerker om in de geest van het vier-ogenprincipe te handelen.
9. Bij vermoedens van seksueel misbruik, zal de jeugdwerker hiervan melding maken bij (een lid van) het moderamen van de wijkkerkenraad en/of de door de kerkenraad aangewezen de vertrouwensperso(o)nen) en wordt besproken hoe om te gaan met deze situatie.
10. In gevallen waar de richtlijnen niet in voorzien, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen, ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de jeugdwerker om in de geest van de richtlijnen te handelen en zo nodig daarover in contact te treden met de vertrouwensperso(o)n(en).

Communicatie, periodieke agendering en frequentie van contact

Voor alle leden van de Ichthus-gemeente, personen die activiteiten van de Ichthus-gemeente bijwonen zoals kringen, jeugdwerk, etc., bezoekers van de kerk(diensten), pastoranten, etc. is een Veilige Kerk een basisvoorwaarde. Het is belangrijk dat dit gewaarborgd wordt door de preventieve maatregelen die in dit beleidsdocument worden voorgesteld, heldere communicatie en duidelijkheid over bij wie er een melding gemaakt kan worden van misbruik.

Tegelijkertijd is het 'slechts' een *basisvoorwaarde*, niet het *doel* waarvoor de Ichthus-gemeente te Maarssen kerk van Christus is. De aandacht die naar Veilige Kerk uitgaat en de vorm en intensiteit van de communicatie moet daarom dienend zijn en proportioneel.

Ten aanzien van **communicatie** zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld.

a) Installatie van vertrouwenspersonen

In een kerkdienst wordt de aanstelling van vertrouwenspersonen gemeld en worden ze voorgesteld aan de gemeente.

b) Internet

Op de website van de Ichthus-gemeente wordt een sub-page ingericht over 'veilige kerk'. Hierop worden de belangrijkste elementen van dit beleidsdocument, zoals:

- Inleiding over het belang van veilige kerk;
- Algemene gedragsregels;
- Vertrouwenspersonen en de mogelijkheden om hen te benaderen;
- Hoe grensoverschrijdend gedrag te melden via de vertrouwenspersoon of via het Meldpunt Seksueel Misbruik in de Kerk (<https://smpr.nl/>);
- Link naar de pagina Veilige Kerk van de PKN (<https://protestantsekerk.nl/thema/veilige-gemeente/>).

c) Ichthus Nieuws

Periodiek een herhaling over veilige kerk en de namen van de vertrouwenspersonen.

d) Beamer

Periodiek een standaard pagina tonen over veilige kerk en de namen van de vertrouwenspersonen.

Ten aanzien van **agendering** en **frequentie van contact** zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- a) Kerkenraad en ambtsdragers: Vertrouwenspersonen worden eens per jaar uitgenodigd voor de kerkenraadsvergadering, met als doel dat de (wijk)kerkenraad kan toetsen of het bestaande beleid nog voldoet, input kan krijgen van/geven aan de vertrouwenspersonen, de ambtsdragers te herinneren aan de richtlijnen in dit document en te toetsen of de benaderbaarheid van rol van de vertrouwenspersonen voldoet.
- b) Contactpersonen en jeugdwerkers: Vertrouwenspersonen ontmoeten eens per twee jaar de contactpersonen en jeugdwerkers aan het begin van het kerkelijk jaar om te herinneren aan de richtlijnen van dit document (en het Ichthus document over veilig jeugdwerk) en te toetsen of de benaderbaarheid van rol van de vertrouwenspersonen voldoet.
- c) Jeugd: Vertrouwenspersonen bezoeken eens per twee jaar de verschillende jeugdgroepen om zichtbaar te zijn, te herinneren aan de verantwoordelijkheid die we allemaal hebben richting elkaar (algemene omgangsregels) en in het bijzonder te onderstrepen dat we het belangrijk vinden dat ze zich veilig en gewaardeerd weten.